

:

( )

دی ۱۴۰۰

: صنعتی شدن، موافقت نامه تجارت آزاد، شورای همکاری خلیج فارس، تحریم های سوریه،
ابتکار کمر بند و راه، طالبان

: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات جهانی
۹	تحولات منطقه‌ای
۱۱	داده‌های تازه

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است. از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب رویدادهای کلیدی از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

تحولات جهانی

صنعتی شدن مجدد در دستور کار بایدن

در یک‌سالگی دولت بایدن ایالات متحده می‌کوشد برخی صنایع این کشور را احیا نماید و زنجیره عرضه میکرو چیپ‌ها و باتری‌های الکتریکی را به داخل این کشور انتقال دهد. به دیگر سخن نوعی از صنعتی‌شدن مجدد در دستور کار دولت بایدن قرار گرفته است. در یک سالی که از روی کار آمدن دولت بایدن گذشته این دولت عمدتاً سیاست تجاری ترامپ را ادامه داده است بدان معنا که اولویت را به حمایت از طبقه متوسط و نیروی کار ایالات متحده در برابر هجوم کالاهای کشورهای دیگر داده و به نظام تجارت چندجانبه چندان روی خوش نشان نداده است.

در این یک سال دولت بایدن علی‌رغم تلاش‌های بریتانیا برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد، همواره به این کشور پاسخ منفی داده است. توافق موقت تجاری با چین که بسیاری امیدوار به احیای آن بودند را تمدید نکرده است و همچنان وضعیت جنگ تجاری چین و آمریکا مبهم مانده است. همکاری تجاری این کشور با اتحادیه اروپا محتاطانه و محدود بوده است. فراتر از اتحادیه اروپا ایالات متحده علی‌رغم پیش‌بینی‌های اولیه که حکایت از فعال‌شدن دیپلماسی تجاری این کشور در آسیا می‌کرد چندان در این زمینه رغبتی نشان نداده است. این کشور نه تنها به موافقت‌نامه مشارکت فراپاسیفیکی که ترامپ از آن خارج شد بازنگشته است بلکه دستور کاری هم برای شکل‌دهی به موافقت‌نامه تجاری جدید با آسیای شرقی ارائه نداده است.

در یک سال گذشته به‌ویژه در ماه‌های اخیر دولت بایدن توجه بیشتری به احیای برخی صنایع ایالات متحده نموده است. این دولت با راه‌انداختن کمپین خرید کالاهای آمریکایی و به‌ویژه وادار کردن دواير دولتی به تأمین تدارکات از شرکت‌های آمریکایی کوشیده تا صنایع ایالات متحده را تقویت نماید، اما در این مسیر چندان موفق نبوده است زیرا کشورهای آسیایی و از جمله چین در زمینه کالاهای با فناوری متوسط پایین مزیت‌های رقابتی بسیار بیشتری نسبت به ایالات متحده دارند.

به تدریج در ماه‌های اخیر دولت بایدن بر شکل‌دهی به زنجیره عرضه میکرو چیپ‌ها یا نیمه رسانه‌ها و باتری‌های الکتریکی در داخل ایالات متحده متمرکز شده است. ارزش افزوده بالای این حوزه‌ها، نگرانی از تسلط چین در زمینه تولید نیمه رسانه‌ها و باتری‌های الکتریکی و آشفتگی در زنجیره عرضه نیمه رسانه‌ها در پیامد بحران کرونا باعث شده تا احیای صنایع مرتبط با نیمه‌رساناها در دستور کار اقتصادی دولت بایدن قرار گیرد.

متأثر از این اولویت‌بندی، در ماه‌های اخیر شرکت‌های آمریکایی، ژاپنی و کره‌ای یکی پس از

دیگری از سرمایه‌گذاری در ایالات متحده برای تولید میکرو چیپ‌ها خبر دادند. شرکت مایکرون تکنولوژی از سرمایه‌گذاری ۱۵۰ میلیارد دلاری در یک دهه آینده برای تولید میکرو چیپ‌ها در ایالات متحده سخن گفته است که نشانی از کوشش‌ها برای تبدیل شدن ایالات متحده به هاب تولید میکرو چیپ‌ها در آینده میان‌مدت است. شرکت سامسونگ در دسامبر ۲۰۲۱ از سرمایه‌گذاری ۱۷ میلیارد دلاری در این زمینه در تگزاس خبر داده است. در حوزه باتری‌های الکتریکی، جنرال موتورز از سرمایه‌گذاری ۴ میلیارد دلاری در میشیگان برای تولید باتری‌های الکتریکی خبر داده است و شرکت تویوتا از سرمایه‌گذاری ۱,۳ میلیارد دلاری در این حوزه در کارولینای شمالی که می‌تواند زمینه اشتغال ۱۷۵۰ نفر را فراهم آورد سخن گفته است.

در یک‌سالگی دولت بایدن، ایالات متحده آشکارا مسیر حمایت‌گرایی را تداوم بخشیده است، سیاست تجاری را بر مبنای حمایت از نیروی کار و طبقه متوسط این کشور به پیش برده و بر شکل دهی به زنجیره عرضه در داخل آمریکا در بخش‌های پیشرو اقتصاد جهانی همچون میکرو چیپ‌ها و باتری‌های الکتریکی متمرکز شده است. احتمالاً این سیاست تجاری جدید تداوم خواهد یافت و جهان از عصری که آمریکا نظام تجارت جهانی چندجانبه را رهبری می‌کرد بیشتر فاصله خواهد گرفت.

چین در پی موافقت نامه تجارت آزاد با شورای همکاری خلیج فارس

در هفته‌های اخیر دیپلماسی اقتصادی چین در خاورمیانه شاهد تحولات مهمی بود. این کشور در فاصله کوتاهی میزبان وزرای خارجه طیفی از کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، ایران و ترکیه بود. دیدار وزرای خارجه عربستان، بحرین، امارات، کویت و عمان به همراه دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس رخدادی با اهمیت در سیاست خاورمیانه ای چین بود.

در این دیدارها انرژی در کانون گفتگوها قرار داشت و چین کوشید تا تضمین‌های بیشتری برای دسترسی به منابع انرژی شورای همکاری خلیج فارس و ارتقای امنیت انرژی خود کسب نماید. در پایان گفتگوها، دو طرف اعلامیه مشترکی منتشر کردند و چشم انداز روابط خود را ترسیم نمودند. بندهای کلیدی این اعلامیه عبارتند از:

۱- شکل دهی به روابط مبتنی بر مشارکت راهبردی میان شورای همکاری خلیج فارس و چین در آینده ای نزدیک

۲- امضای برنامه عملیاتی دیالوگ راهبردی میان چین و شورای همکاری خلیج فارس که سال‌های ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۵ را در بر گیرد و زمینه را برای گسترش و تعمیق همکاری‌ها فراهم آورد

۳- توافق بر سر به نتیجه رساندن مذاکرات موافقت نامه تجارت آزاد چین و شورای همکاری

خلیج فارس در آینده نزدیک و ایجاد منطقه آزاد تجاری بین دو طرف در راستای گسترش آزادسازی و تسهیل تجارت روابط اقتصادی میان دو طرف

۴- برقراری دور چهارم دیالوگ راهبردی میان طرفین در ریاض پایتخت عربستان سعودی در آینده نزدیک و در زمانی که طرفین بر سر آن توافق خواهند کرد.

این بیانیه مشترک چند نکته را در خود دارد. نخست آنکه در آستانه اجرایی شدن موافقتنامه مشارکت راهبردی جامع ایران و چین، کشورهای شورای همکاری خلیج فارس می‌خواهند از موقعیتی برابر با ایران، در سیاست خارجی چین برخوردار باشند. دوم آنکه چین در پی شکل‌دهی به موافقتنامه تجارت آزاد با این کشورها است که حوزه انرژی را نیز در بر گیرد و از این مسیر امنیت انرژی این کشور ارتقا یابد. از همین رو بیش از گذشته به خواسته‌های این کشورها توجه می‌کند. سوم آنکه خروج تدریجی ایالات متحده، کشورهای شورا را به شکل دهی به روابط گسترده‌تر و عمیق‌تر با چین وادار کرده است.

شورای همکاری خلیج فارس به عنوان یک مجموعه همگرا مهم‌ترین شریک تجاری چین در خاورمیانه محسوب می‌شود. از دیگر سو در سال ۲۰۲۰ چین جایگزین اتحادیه اروپا به عنوان مهم‌ترین شریک تجاری این مجموعه شد. حجم تجارت دو جانبه در سال ۲۰۲۰ بالغ بر ۱۶۱ میلیارد دلار بوده است.

بریتانیا در آستانه توافق تجاری با امارات

مقامات دولت بریتانیا اعلام کردند که در آستانه امضای موافقتنامه تجارت آزاد با امارات قرار دارند. در یک سالی که از خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا می‌گذرد این کشور کوشیده با تعداد هرچه بیشتری از کشورها و مناطق موافقت تجارت آزاد امضا نماید. شورای همکاری خلیج فارس به عنوان یک مجموعه و امارات به عنوان مهم‌ترین شریک تجاری این کشور در خاورمیانه در فهرست اولویت‌های بریتانیا قرار دارند. برخی مقامات بریتانیایی گفته اند که توافق به زودی و در ماه‌های نخست سال ۲۰۲۲ اجرایی خواهد شد. امارات بیست و پنجمین شریک تجاری بریتانیا محسوب می‌شود. حجم روابط تجاری دو کشور حدود ۱۲ میلیارد دلار است

تحولات منطقه ای

پاکستان و شورای همکاری خلیج فارس در پی موافقت‌نامه تجارت آزاد

در هفته‌های اخیر شورای همکاری خلیج فارس و پاکستان برنامه عملیاتی برای موسوم به دیالوگ راهبردی ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۶ را برای گسترش و تعمیق مناسبات خود در حوزه‌های سیاسی اقتصادی و تجاری امضا کردند. هدف از این برنامه عملیاتی تعمیق همکاری‌ها در حوزه‌های امنیتی، سیاسی، تجاری، سرمایه‌گذاری کشاورزی، امنیت غذایی، حمل و نقل، انرژی محیط زیست، بهداشت، فرهنگ و آموزش است.

از سرگیری مذاکرات موافقت‌نامه تجارت آزاد یکی از محورهای کلیدی دیالوگ راهبردی جدید میان طرفین است. کشورهای شورای همکاری به ویژه عربستان سعودی در سال‌های اخیر همواره در پی احیای موافقت‌نامه تجارت آزاد با پاکستان بودند تا از یک سو سرمایه‌گذاری‌ها در این کشور را گسترش دهند و از سوی دیگر از نیروی کار ماهر و ارزان پاکستانی در اقتصاد خود بهره بیشتری گیرند. ده‌ها هزار نفر از شهروندان پاکستان در کشورهای شورای همکاری، به عنوان نیروی کار فعالیت می‌کنند و حواله‌های ارسالی آنها نقش مهمی در تامین منابع ارزی پاکستان دارد. از دیگر سو نیاز کشورهای شورای همکاری به نیروی کار ماهر را تا حدی پاسخ می‌دهد.

در این راستا در سال ۲۰۲۱ شورای همکاری خلیج فارس از پاکستان خواست مذاکرات موافقت‌نامه تجارت میان طرفین از سر گرفته شود. مذاکرات این موافقت‌نامه در سال ۲۰۰۴ میان طرفین آغاز شد اما پس از دو دور مذاکره در سال ۲۰۰۸ متوقف شد. پاکستان در پیشبرد اهداف خود از مسیر موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد موفقیت چندانی نداشته است، به ویژه موافقت‌نامه تجارت آزاد این کشور با چین عمدتاً زمینه را برای ورود گسترده‌تر کالاهای چینی به بازار این کشور فراهم کرده است. از همین رو اسلام‌آباد با شک و تردید نسبت به مزایای تجارت آزاد با شورای همکاری خلیج فارس می‌نگرد و می‌کوشد امتیازات بیشتری از این مجموعه در فرایند مذاکراتی به دست آورد. بررسی جنبه‌های مختلف این موافقت‌نامه در ماه‌های اخیر محل بحث بوده است. دولت پاکستان از بخش‌های مختلف بویژه بخش خصوصی خواسته تا نظرات خود را در مورد احیای مذاکرات، با دولت در میان بگذارند.

توافق ۷ میلیارد دلاری عراق و اردن

دولت اردن از توافق هفت میلیارد دلاری با عراق برای احداث خط لوله جدید نفتی خبر داد. این خط لوله جدید به طول ۱۷۰۰ کیلومتر از بصره به بندر عقبه اردن کشیده خواهد شد. ظرفیت

روزانه انتقال نفت از طریق این خط لوله یک میلیون بشکه برآورد شده است. هزینه احداث این خط بین ۷ تا ۹ میلیارد دلار تخمین زده شده است. دولت عراق بررسی پیشنهاد های فنی و تجاری مربوط به ساخت خط لوله را آغاز کرده و پیش بینی می شود در سه ماهه نخست سال ۲۰۲۲ در این زمینه به تصمیم برسد. دولت عراق در سال های اخیر همواره در پی متنوع سازی شرکای تجاری و اتصال زیرساخت های تجاری و اقتصادی به کشورهای محیط همسایگی خود بوده است.

معافیت لبنان از بخشی از تحریم های سوریه

دولت لبنان اعلام کرد که ایالات متحده برای احیای خط لوله گاز عربی با معافیت این کشور از بخشی از تحریم های آمریکا علیه سوریه موافقت کرده است. این معافیت معطوف به مشارکت لبنان در خط لوله گاز موسوم به خط لوله عربی است که از مصر به اردن و سوریه کشیده شده و نهایتاً به لبنان می رسد. این خط در جریان جنگ داخلی سوریه آسیب دید و صادرات گاز مصر از طریق آن متوقف شد. مذاکره بر سر معافیت کشورهای مصر، اردن و لبنان از تحریم های سوریه برای احیای این خط لوله ضروری بود و از دو سال پیش آغاز شد و در ماه های اخیر به معافیت این کشورها و نهایتاً لبنان منجر شد. خط لوله گاز عربی زمینه ای مهم برای بازگشت سوریه به جهان عرب و عادی شدن تدریجی مناسبات اقتصادی این کشور با همسایگان محسوب می شود.

الحاق سوریه به ابتکار کمربند و راه

دولت سوریه اخیراً الحاق این کشور به ابتکار کمربند و راه چین را اعلام کرد. توافق مقدماتی دو کشور برای حضور سوریه در این پروژه از منظر گذار تدریجی سوریه از وضعیت انزوای بین المللی اهمیت دارد. در سال های اخیر سوریه همواره خواهان مشارکت در پروژه ابتکار کمربند و راه بوده و دولت چین به این تقاضا توجه چندانی نشان نمی داد. افزون بر این سوریه همواره از چین درخواست کمک برای بازسازی این کشور را داشت، درخواست هایی که با بی اعتنایی چین مواجه شد.

اما پذیرش عضویت سوریه در ابتکار کمربند و راه نشان می دهد چین به صورت بسیار تدریجی در حال نقش آفرینی اقتصادی در سوریه است. در صورتی که تحریم های سوریه تضعیف شوند و کشورهای عرب خاورمیانه به گسترش روابط با این کشور تداوم بخشند، احتمالاً شرکت های چینی به تدریج وارد بازار این کشور خواهند شد.

طالبان در پی اجرای تاپی

در هفته‌های اخیر طالبان کوشش‌های خود برای اجرایی شدن پروژه موسوم به تاپی که قرار است در قالب آن گاز ترکمنستان از طریق افغانستان به پاکستان و هند صادر شود، متمرکز کرده‌اند. این پروژه بلافاصله پس از فروپاشی شوروی به عنوان یک ایده مطرح شده، اما در ۳۰ سال گذشته هرگز وارد فرایند اجرا نشده است. حتی در دولت پیشین افغانستان ۹ سند برای اجرایی شدن این توافق بین ترکمنستان پاکستان افغانستان و هند به امضا رسید، اما شرایط دشوار افغانستان و رقابت‌هایی که در منطقه وجود دارد مانع اجرایی شدن آن شده است.

اخیراً دولت طالبان اعلام کرده است که بر سر اجرایی شدن این پروژه با دولت ترکمنستان به توافقات مهمی دست یافته است و ۷ سند باقی مانده برای اجرایی شدن توافق به زودی امضا خواهد شد. یکی از چالش‌های کلیدی اجرایی شدن این پروژه ناتوانی افغانستان در پرداخت سهم خود در اجرای آن است. بنا به ادعای طالبان ترکمنستان وامی را در اختیار افغانستان قرار خواهد داد و این وام در قالب سهم افغانستان در این طرح هزینه خواهد شد. پس از اجرای خط لوله این وام از طریق حق ترانزیت دولت افغانستان بازپرداخت خواهد شد. هزینه اجرای پروژه تاپی بین ۹ تا ۱۰ میلیارد دلار تخمین زده شده است. دولت چین نیز اخیراً از اجرای این پروژه حمایت کرده و آن را گامی مهم در تعمیق توسعه و ثبات در افغانستان برشمرد است.

داده‌های تازه

رشد تولید ناخالص داخلی همسایگان ایران تا ۲۰۲۳

در گزارش اخیر بانک جهانی در مورد چشم انداز اقتصاد جهانی، روند رشد اقتصاد کشورها نیز ارائه شده است. در این میان توجه به روند رشد همسایگان ایران حائز اهمیت است. رشد اقتصادی عراق، مهم‌ترین شریک تجاری ایران در ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ بیش از سایرین برآورد شده است.

جدول ۱- روند رشد تولید ناخالص داخلی همسایگان ایران تا ۲۰۲۳

Country	2019	2020	2021e	2022f	2023f
Azerbaijan	2.5	-4.3	5.0	3.1	2.7
Kazakhstan	4.5	-2.5	3.5	3.7	4.8
Armenia	7.6	-7.4	6.1	4.8	5.4
Russian Federation	2.0	-3.0	4.3	2.4	1.8
Turkey	0.9	1.8	9.5	2.0	3.0
Bahrain	2.1	-5.1	3.5	3.2	2.9
Iraq	6.0	-15.7	2.6	7.3	6.3
Kuwait	-0.6	-8.9	2.0	5.3	3.0
Oman	-0.8	-2.8	3.0	3.4	4.1
Qatar	0.8	-3.6	3.0	4.8	4.9
Saudi Arabia	0.3	-4.1	2.4	4.9	2.3
United Arab Emirates	3.4	-6.1	2.7	4.6	2.9
Afghanistan	3.9	-1.9	..	..	..
Pakistan	2.1	-0.5	3.5	3.4	4.0

منبع: بانک جهانی

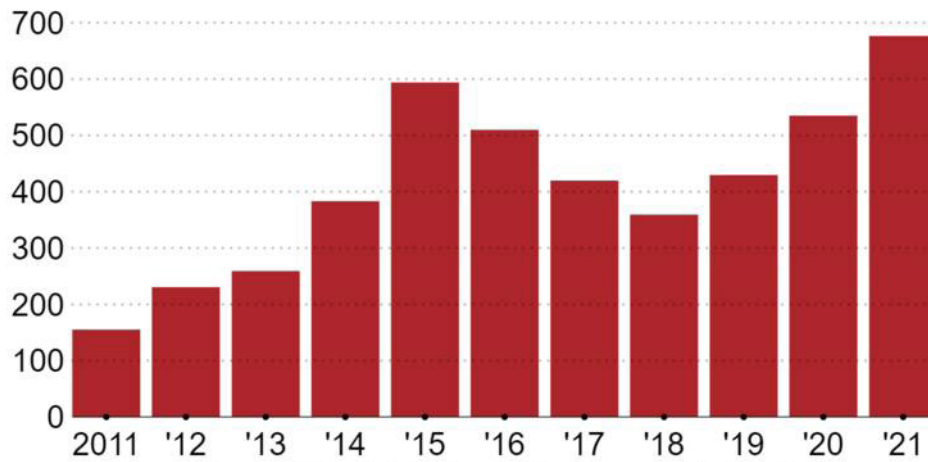
مازاد تجاری چین رکورد زد

مازاد تجاری چین با رشد ۳۰ درصدی در سال ۲۰۲۱ رکورد زد. مازاد تجاری این کشور در ۲۰۲۱ به ۶۷۶ میلیارد دلار رسیده است که رکوردی تازه محسوب می‌شود. صادرات چین در سال ۲۰۲۱ رشد ۳۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۰ را تجربه کرده است. در سال ۲۰۲۱ علی‌رغم آشفتگی‌ها و مشکلاتی که در تجارت جهانی به ویژه در زنجیره‌های ارزش وجود داشت صادرات چین به ۳.۳ تریلیون دلار افزایش یافت. در همین مدت واردات این کشور با رشد ۳۰ درصدی به ۲.۷ تریلیون دلار رسید و این کشور را به دومین واردکننده بزرگ جهان بدل کرد.

این رکورد در تاریخ تجارت جهانی نیز کم‌نظیر محسوب می‌شود و تنها با مازاد تجاری کشورهایی چون عربستان سعودی در دوره اوج صادرات نفت در دهه ۱۹۷۰ قابل مقایسه است. علی‌رغم محدودیت‌های رو به گسترش تجارت با چین از سوی آمریکا و اتحادیه اروپا، مازاد تجاری این کشور با آمریکا و اتحادیه اروپا نیز افزایش یافته است.

نمودار ۱ - مزاد تجاری چین ۲۰۲۱-۲۰۱۱ (میلیارد دلار)

China's trade surplus (in billions of dollars)

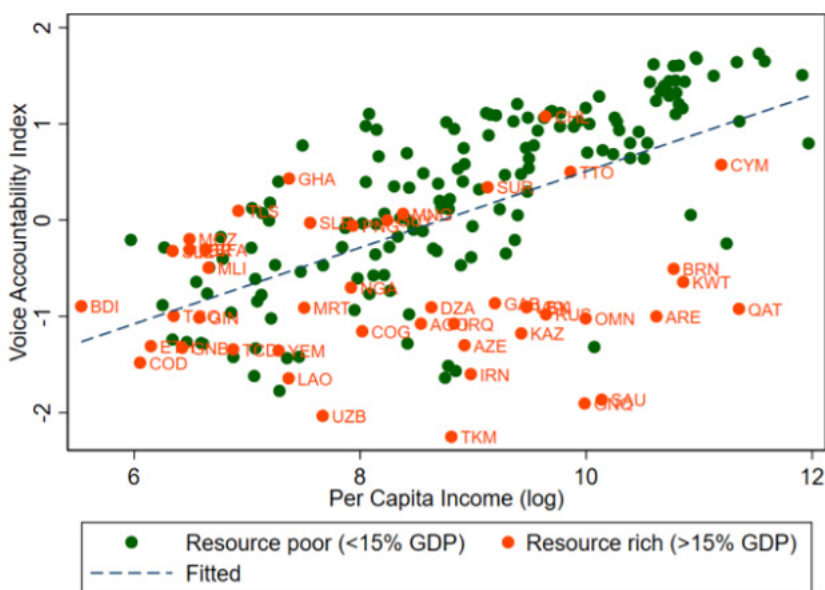
Source: China's General Administration of Customs, United Nations

منابع درآمدی دولت‌ها و پاسخگویی آنها

در گزارش تحقیقی جدید بانک جهانی داده‌های قابل تاملی در مورد رابطه میان پاسخگویی و مسئولیت پذیری و نوع درآمدهای دولت‌های نفتی و غیرنفتی ارائه شده است. داده‌ها نشان می‌دهد که دولت‌های نفتی مسئولیت پذیری کمتری دارند.

نمودار ۲ - منابع درآمدی دولت‌ها و پاسخگویی آنها

Figure 1: Voice Accountability Index and per capita GDP

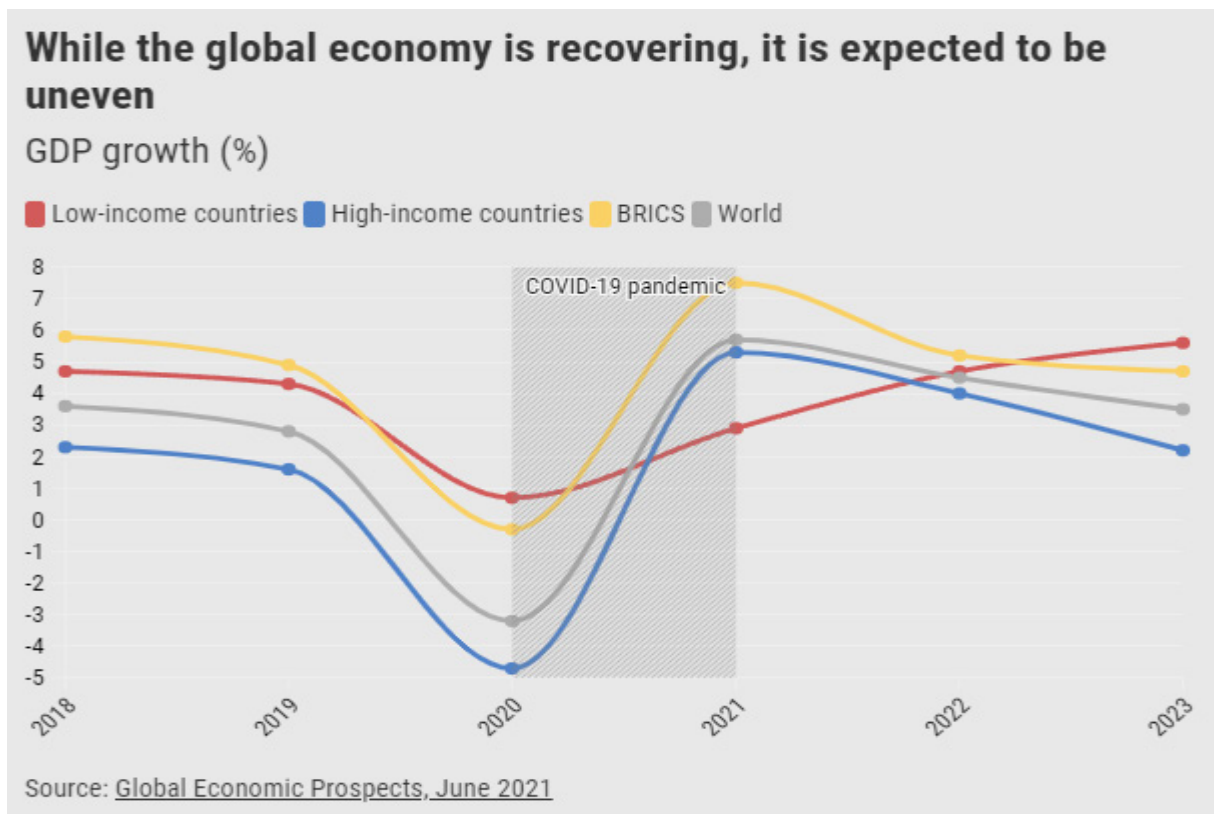

Notes: Voice Accountability Index, per capita GDP, and Natural resource revenues are measured in 2012 and obtained from the World Governance Indicators and World Development Indicators databases (accessed October 20, 2021).

سه نمودار، سه نکته

داده‌های بانک جهانی نشان از احیای ناهمگون اقتصاد جهانی در دوره پسا کرونا دارد. اقتصادهای با درآمد بالا رشد کندتری خواهند داشت و این به معنای کندی رشد تقاضا خواهد بود. نکته قابل توجه دیگر آنکه احیای اقتصادها نسبت مستقیمی با احیای تجارت داشته است. نکته سوم آنکه در پیامد بحران کرونا قیمت حامل‌های انرژی و به تبع آن مواد غذایی به صورتی کم سابقه افزایش یافته است.

نمودار ۳- روند ناهمگون احیای اقتصاد جهانی

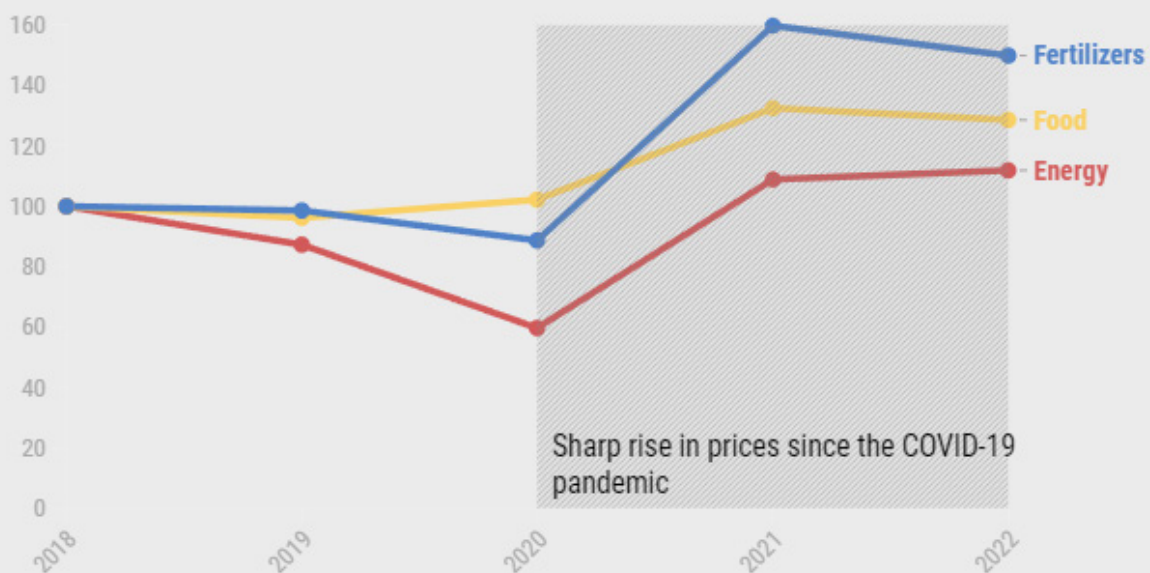
During the COVID-19 pandemic, economic recovery has been associated with trade recovery

Source: [The role of trade in developing countries' road to recovery](#), World Bank and WTO
 Note: the GDP and exports merchandise growth rates are defined as the percentage change from Q2-2020 to Q4-2020

Since the COVID-19 pandemic, energy prices and as a result food prices have risen sharply

Nominal price indexes (actual and forecasts); 2018 (base year) = 100

Source: [World Bank Commodity Markets Outlook](#)
 Note: Data for 2021 and 2022 are forecasted.

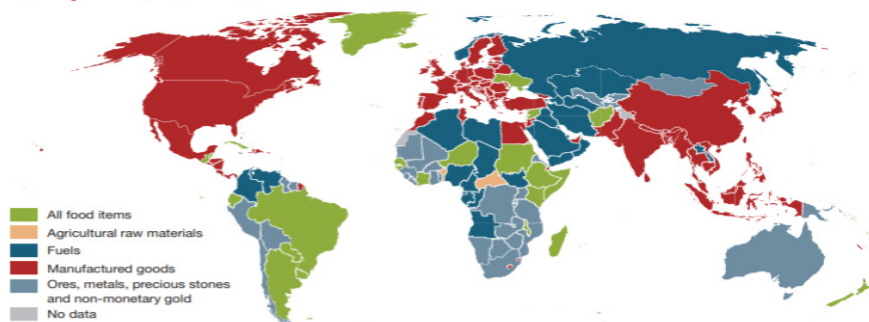

نقشه صادرات جهانی در ۲۰۲۰

آنکتاد در تازه‌ترین گزارش، آمارهای قابل توجهی از تجارت جهانی ارائه داده است. نقشه ذیل محصولات صادراتی کشورهای و مناطق مختلف را نشان می‌دهد. نفت مهم‌ترین کالای صادراتی ایران و بخش مهمی از محیط پیرامونی ایران است. بخش قابل توجهی از جهان در حال توسعه نیز صادر کننده مواد خام اند. اما آسیای شرقی به روشنی در مسیر تازه ای قرار گرفته و همچون کشورهای پیشرفته، تولیدات صنعتی نقش اصلی را در سبد صادراتی آن دارد.

نقشه ۱- محصولات صادراتی کشورهای مختلف (۲۰۲۰)

Map 1.3 | Main export products, 2020

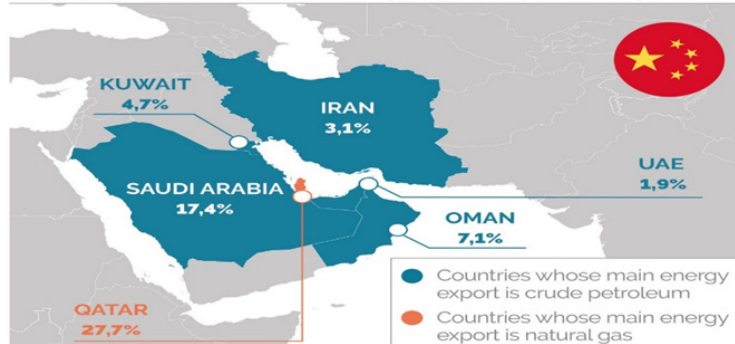
وابستگی چین به نفت ایران چقدر است؟

نقشه ذیل میزان وابستگی چین به نفت و گاز خلیج فارس را نشان می‌دهد. همانگونه که آمارها نشان می‌دهد در پیامد تحریم‌ها شکاف چشمگیری میان سهم ایران و عربستان در تامین نیازهای نفتی چین رخ داده است. در حوزه گاز نیز قطر با سهمی ۲۷ درصدی پیشتاز است.

نقشه ۲- سهم تولید کنندگان کلیدی نفت خلیج فارس در تامین واردات چین

How much energy does China import from the Gulf?

Gulf countries' share in China's energy imports, by percentage (2019)

Source: Observatory of Economic Complexity

ISPI